

**Międzynarodowa konferencja naukowa *Tradycja i wyzwania.
Metodologia badań slawistycznych XX i XXI wieku*, Kraków,
7–8 kwietnia 2014 r.**

W dniach 7–8 kwietnia 2014 r. odbyła się, zorganizowana przez Instytut Filologii Słowiańskiej Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie, międzynarodowa konferen-

cja *Tradycja i wyzwania. Metodologia badań slawistycznych XX i XXI wieku*. Konferencja została zaplanowana jako przypomnienie i uhonorowanie dokonań naukowych Sławistów Krakowskich drugiej połowy XX i przełomu XX i XXI wieku, którzy wywarli wyraźny wpływ na stan i osiągnięcia slawistyki polskiej i międzynarodowej, by wymienić tylko badaczy bezpośrednio związanych z uniwersytecką slawistyką krakowską – w dziedzinie językoznawstwa byli to m. in.: Franciszek Sławski, Alfred Zaręba, Stanisław Urbańczyk, Marian Radłowski, Józef Reczek, Zdzisław Wagner, Maria Honowska, Teresa Zofia-Orłoś, Kazimierz Polański, Czesław Bartuła, natomiast w dziedzinie literatury: Maria Bobrowska, Zdzisław Niedziela, Włodzisław Kot.

Poza uhonorowaniem czołowych postaci krakowskiej slawistyki, celem konferencji był przegląd XX-wiecznych dokonań slawistycznych, ich konfrontacja z badaniami współczesnymi i określenie wpływu na stan slawistyki współczesnej. Konferencja miała ukazać, jak i do jakiego stopnia zmieniła się w zakresie problematyki i metodologii badań w ciągu minionego stulecia problematyka slawistyczna – czy analizowane współcześnie zagadnienia stanowią kontynuację, reinterpretację czy przeciwieństwo badanych obszarów i rozpatrywanych problemów przez Sławistów Krakowskich. Stanowiła również próbę ukazania możliwości i ograniczeń współczesnych dyskursów teoretycznych w badaniach slawistycznych. Jednocześnie miała na celu wymianę doświadczeń i zacieśnienie współpracy między slawistami z różnych ośrodków w kraju i za granicą.

W trakcie dwóch dni obrad swe referaty przedstawiło ponad 50 gości z kraju i zagranicy. Oprócz reprezentantów krakowskiej slawistyki i krakowskiego oddziału PAN, na konferencji wystąpili przedstawiciele sześciu krajowych ośrodków naukowo-badawczych: Bielska-Białej, Gdańska, Katowic, Opola, Poznania oraz Warszawy. Wśród zagranicznych ośrodków najliczniej reprezentowana była Słowacja (uczestnicy z Bratysławy, Koszyc, Preszowa, Trnawy), poza tym placówki czeskie (Olomuniec, Ostrawa, Praga), słoweńskie (Lublana, Maribor), a także po jednym referencie z Rosji (Moskwa), USA (Uniwersytet Harvarda), Chorwacji (Zagrzeb) oraz Niemiec/Lużyc (Budziszyn). Obrady odbywały się w równoległych sekcjach w dwóch salach gmachu Collegium Maius – sali im. Michała Bobrzyńskiego (referaty językoznawcze) oraz sali Kazimierza Wielkiego (referaty literaturoznawcze, kulturoznawcze oraz językoznawcze).

Spośród licznych referatów zaprezentowanych na Konferencji w pierwszej kolejności wymienić należy te, które dotyczyły Sławistów Krakowskich, ich dokonań oraz wpływu na współczesną slawistykę. Można tu wyróżnić wystąpienia poświęcone całej grupie badaczy – referaty Leszka Bednarczuka pt. *Porównawcze językoznawstwo słowiańskie w Krakowie*, Wiesława Borysia pt. *Krakowska szkoła etymologiczna*, Leszka Małczaka pt. *Krakowscy slawiści o literaturze i kulturze chorwackiej w latach 1944–1989* – jak również przypominające sylwetki

i badania poszczególnych postaci krakowskiej slawistyki: Marii Honowskiej (referaty Haliny Mieczkowskiej oraz Marii Cichońskiej), Alfreda Zaręby (Barbara Oczkowska), Stanisława Karolaka (Maria Papierz), Teresy Zofii Orłoś (Renata Bura) oraz Marii Bobrownickiej (Peter Káša).

Przeważającą część referatów konferencyjnych stanowiły wystąpienia o tematyce językoznawczej, które można podzielić na kilka bloków. Jeden z nich miał bardzo zróżnicowany charakter i dotyczył słowiańskich języków literackich. Wymienić tutaj można zarówno wybitnie teoretyczny referat Stanisława Gajdy pt. *Język literacki jako kategoria slawistyczna*, przeglądowy szkic Ewy Siatkowskiej pt. *Ilościowy rozwój języków słowiańskich w badaniach dziewiętnastowiecznych i dziś*, jak i wystąpienia poświęcone kształtowaniu się konkretnych języków słowiańskich: słoweńskiego (Marko Jesenšek), kaszubskiego (Dušan Vladislav Paždjerski) oraz języka baczkich Bunjewców (Anna Dudek).

Kolejnym zagadnieniem językoznawczym poruszonym na Konferencji była leksyka słowiańska w perspektywie diachronicznej z uwzględnieniem badań nad słownictwem gwarowym. Etymologia jako metoda i przedmiot badań pojawiła się w referatach: Hanny Popowskiej-Taborskiej pt. *Nowe etymologiczne wyzwania badawcze u początku wieku XXI*, Zbigniewa Babika o etymologii toponimu *Kalisz* oraz we wspólnym wystąpieniu Nedy Pintarić i Ewy Tibenskiej dotyczącym pochodzenia słowiańskich nazw zbiorników wodnych. Agata Kwaśnicka-Janowicz w swoim referacie zajęła się aspektem metodologicznym w badaniach na staropolską terminologią bartniczą. Tematyce gwarowej poświęcone były z kolei wystąpienia Júlii Dudášovej-Kriššákovéj, która na bazie *Ogólnokarpackiego atlasu dialektologicznego* badała słowacko-polskie stosunki językowe, oraz Jadwigi Waniakowej na temat podstawowych problemów analizy słowiańskich gwarowych nazw roślin dziko rosnących. Do wyżej opisanej grupy należy również zaliczyć wystąpienie Barbary Popiołek opisujące nazwy grzybów w języku chorwackim.

Opis budowy współczesnych języków słowiańskich – przede wszystkim analiza procesów składniowych – był jednym z najczęstszych kręgów tematycznych obecnych na krakowskiej konferencji. Wyróżnić tutaj można szereg referatów konfrontatywnych, porównujących systemy językowe: czeski i słowacki: *Možnosti modelovania štruktúry slabiky v slovenčine a v češtinie* (Ján Sabol, Iveta Bónová, Lenka Ivančová), *Дивергентные процессы в морфологии словацкого и чешского литературных языков в XX веке (на примере грамматических свойств числительных)* (Konstantin Lifanov); słowacki i polski: *Środki dezagentyzacji w języku słowackim i polskim* (Sylvia Sojda), *Výskum adjektív s využitím národných korpusov slovenského a poľského jazyka* (Marta Vojteková) oraz polski i słoweński: *Poljski prispevek k obravnavi priredno zložene povedi v slovenščini* (Robert Grošelj). Wystąpienie Ewy Tibenskiej, poświęcone metodolo-

gii badania zdań pojedynczych, miało z kolei na celu porównanie większej liczby języków słowiańskich. Do powyższego kręgu tematycznego zaliczyć można również referat Magdaleny Błaszak, dotyczący specyficznej struktury składniowej języka macedońskiego oraz wystąpienie Przemysław Broma na temat statystycznej metody ilościowej w badaniach nad słowotwórstwem chorwackim.

Na Konferencji nie zabrakło również miejsca dla zagadnień z dziedziny frazeologii, zarówno w ujęciu teoretycznym – referat Agaty Ostrowskiej-Knapik pt. *Metodologia badań związków frazeologicznych*, jak i praktycznym: Mieczy-sława Balowskiego, *Pole semantyczne MUŽ w czeskiej frazeologii* oraz Grażyny Balowskiej, *Świat roślin w czeskiej frazeologii*. Język czeski, a dokładniej jego leksyka, był również przedmiotem wystąpień Mileny Hebal-Jezierskiej oraz Elżbiety Kaczmarskiej, w których zaprezentowane zostały najnowsze osiągnięcia czeskiej lingwistyki korpusowej. Popularne dziś zagadnienie językowego obrazu świata zostało z kolei poruszone w referacie Marii Iliev-y, którego tematem była opozycja „swój – obcy“ w języku bułgarskim. Inny, budzący dziś wielkie zainteresowanie, nurt językoznawstwa – lingwistyka płci – miał również swoje miejsce na krakowskiej konferencji w postaci referatów Tetiany Arkhangel'skiej oraz Ally Arkhangel'skiej opisujących powstawanie neologizmów związanych z nazwami mężczyzn i kobiet, przede wszystkim w języku ukraińskim, ale również rosyjskim, czeskim i polskim.

Wśród referatów językoznawczych zaprezentowanych na konferencji osobne miejsce zajmuje wystąpienie Marka Majera pt. *Współczesne koncepcje akcentologii prasłowiańskiej a wyrazy niemotywowane i nieodmienne*. To samo dotyczy referatu Elżbiety Solak o charakterze glottodydaktycznym, który poświęcony był miejscu kontekstu pozajęzykowego w nauczaniu języków słowiańskich. Na konferencji pojawiły się również dwa referaty z pogranicza translato-logii i lingwistyki: studium porównawcze Marty Pančikovej dotyczące polsko-słowacko-czeskich aproksymatów oraz Marii Ponomarenko poświęcone analizie przekładu prozy ukraińskiego pisarza Wasyla Stefanyka na język czeski.

Blok literaturoznawczy był reprezentowany na Konferencji znacznie skromniej. Przeważały referaty o charakterze teoretyczno-metodologicznym, z silnym zabarwieniem kulturoznawczym: *Wizualna slawistyka – tylko wirtualnym wyzwaniem* Bogumiły Suwary, *Komparatystyka jako narzędzie badania kultur krajów z obszaru Europy Środkowo-Wschodniej* Danuty Sosnowskiej, *Krytyka postkolonialna i literatury słowiańskie – pomiędzy tradycją a wyzwaniami metodologicznymi* Natalii Palich oraz *Między Galicją a Dunajem. Wschodniokarpaccy obszar graniczny jako region środkowoeuropejskiej synergii* Radosława Passii. Nieco inny punkt widzenia przyjęła w swoim wystąpieniu Grażyna Szwat-Gylybowa, opisując relacje pomiędzy slawistyką jako dyscypliną naukową (literaturoznawstwo, ale również kulturoznawstwo i językoznawstwo) a polityką oraz for-

mułując przyszłe zadania badawcze. Pozostałe referaty literaturoznawcze dotyczyły bardziej szczegółowych problemów: sytuacji literatury słowackiej na przełomie XX i XXI wieku (J a r o s l a v Š r a n k), kondycji współczesnego słowackiego teatru i teatrologii (M i r o n P u k a n), jak również dziejów słoweńskiej literatury kobiecej od końca XIX wieku do współczesności (S i l v i j a B o r o v n i k).

Na zakończenie warto wspomnieć o dwóch referatach poświęconych najmniejszemu narodowi słowiańskiemu – Łużyczanom: T o m a s z D e r l a t k a opowiedział o przekładach powieści Górnołużyczan na język polski, z kolei F r a n z Š ě n przybliżył najważniejsze pozycje sorabistyczne dotyczące Górnych Łużyc.

Reasumując, wydaje się, iż Konferencja spełniła wyznaczone przez organizatorów cele. Oprócz uczczenia wybitnych krakowskich slawistów oraz przypomnienia ich dokonań, zaprezentowane zostały nowe metodologie i badania slawistyczne, również w dziedzinie bohemistyki, była to również okazja do wymiany poglądów między slawistami z różnych ośrodków krajowych i zagranicznych. Już wkrótce (w pierwszym kwartale 2015 roku) ukaże się owoc krakowskiej konferencji w postaci monografii pod tym samym tytułem zawierającej materiały z tegoż wydarzenia.

Przemysław Fałowski, Kraków